

BITLİS EREN ÜNİVERSİTESİ
İSLAMİ İLİMLER FAKÜLTESİ YAYINLARI

BİDER

BITLİS
İSLAMİYAT DERGİSİ

2021
BAHAR
CİLT: 3
SAYI: 1

Grafik Tasarım: Cumali GÜZELKAYA

BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ İSLAMİ İLİMLER FAKÜLTESİ YAYINLARI

BİTLİS İSLAMİYAT DERGİSİ
(BİDER)

JOURNAL OF BITLIS ISLAMIC STUDIES

مجلة بدليس للإسلاميات

Yıl: 2021 – Cilt: 3 – Sayı: 1 Haziran/Bahar Dönemi BİTLİS

BİTLİS İSLAMİYAT DERGİSİ (BİDER)

Journal of Bitlis Islamic Studies

مجلة بدليس للإسلاميات

Altı ayda bir yayımlanan ulusal hakemli bir dergidir

e-ISSN: 2687-2102

Yayıncı / Publisher

Bitlis Eren Üniversitesi, İslami İlimler Fakültesi, Bitlis, Türkiye

Sahibi / Owner

Bitlis Eren Üniversitesi Adına Rektör

Prof. Dr. Necmettin ELMASTAŞ

Editör / Managing Editor

Doç. Dr. Öğr. Üyesi İbrahim BARCA

Yabancı Dil Editörü / Foreign Language Editor

Dr. Öğr. Üyesi İsmail EKİNCİ

Editör Yardımcıları / Associate Editors

Arş. Gör. Mahmut Metin TÜRKOĞLU

Arş. Gör. Muhammed UĞURLU

Posta Adresi: Bitlis Eren Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi, Rahva Yerleşkesi Beş Minare Mahallesi Ahmet Eren Bulvarı 13000 Merkez/BİTLİS

Telefon: 90 (434) 222 00 45 e-posta Adresi: bider@beu.edu.tr

Yayın Kurulu / Editör Kurulu / Editorial Board

Prof. Dr. Abdurrahman CANDAN	(Hacı Bektaş Veli Üniversitesi)
Prof. Dr. Adnan DEMİRCAN	(İstanbul Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet YILDIRIM	(Yıldırım Beyazıt Üniversitesi)
Prof. Dr. Enbiya YILDIRIM	(Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Hasan ÇİÇEK	(Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi)
Prof. Dr. Müfit Selim SARUHAN	(Ankara Üniversitesi)
Prof. Dr. Mehmet YOLCU	(Bitlis Eren Üniversitesi)
Doç. Dr. Ahmet ÖZDEMİR	(Bitlis Eren Üniversitesi)
Doç. Dr. Harun ÇAĞLAYAN	(Kırkkale Üniversitesi)
Doç. Dr. Cengiz KANIK	(Siirt Üniversitesi)
Doç. Dr. Mehmet DİNÇOĞLU	(Bitlis Eren Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Hekim TAY	(Bitlis Eren Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Mansur TEYFUR	(Bitlis Eren Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet ALTIN	(Bitlis Eren Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Musa TURŞAK	(Bitlis Eren Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Ramazan TARİK	(Bitlis Eren Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Şükrü AYRAN	(Bitlis Eren Üniversitesi)
Dr. Öğr. Üyesi Zeki AKTAŞ	(Bitlis Eren Üniversitesi)

Danışma Kurulu / Advisory Board

Prof. Dr. Abdullah ÜNALAN	(Siirt Üniversitesi Hadis)
Prof. Dr. Abdurrahman ACAR	(Dicle Üniversitesi İslam Tarihi)
Prof. Dr. Abdülhamit BİRİŞİK	(Marmara Üniversitesi Tefsir)
Prof. Dr. Abdürrezzak MARZUK	(Fas Mağrib Merakiş Kadı İyaz Üniversitesi)
Prof. Dr. Adnan DEMİRCAN	(İstanbul Üniversitesi İslam Tarihi)
Prof. Dr. Ali BAKKAL	(Akdeniz Üniversitesi Fıkıh)
Prof. Dr. Cemalettin ERDEMCİ	(Siirt Üniversitesi Kelam)
Prof. Dr. Edip ÇAĞMAR	(Dicle Üniversitesi Arap Dili ve Belâğatı)
Prof. Dr. Enbiya YILDIRIM	(Ankara Üniversitesi Hadis)
Prof. Dr. Hasan ÇİÇEK	(Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Felsefe Tarihi)
Prof. Dr. Hikmet AKDEMİR	(Hitit Üniversitesi Tefsir)
Prof. Dr. Hüseyin PEKER	(19 Mayıs Üniversitesi Din Psikolojisi)
Prof. Dr. İbrahim COŞKUN	(Necmettin Erbakan Üniversitesi Kelam)
Prof. Dr. Kasım ŞULUL	(Harran Üniversitesi İslam Tarihi)
Prof. Dr. Mehmet AZİMLİ	(Hitit Üniversitesi İslam Tarihi)
Prof. Dr. Mehmet Salih ARI	(Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İslam Tarihi)
Prof. Dr. Metin BOZAN	(Dicle Üniversitesi Mezhepler Tarihi)
Prof. Dr. Murat AKGÜNDÜZ	(Harran Üniversitesi İslam Tarihi)
Prof. Dr. Mustafa ÖZKAN	(Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İslam Tarihi)
Prof. Dr. Musa Kazım YILMAZ	(Harran Üniversitesi Tefsir)
Prof. Dr. Müfit Selim SARUHAN	(Ankara Üniversitesi İslâm Felsefesi)
Prof. Dr. Ramazan ALTINTAŞ	(Necmettin Erbakan Üniversitesi Kelâm)
Prof. Dr. Sahip BEROJE	(Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi İslam Hukuku)
Prof. Dr. Şaban ÖZ	(Sütçü İmam Üniversitesi İslam Tarihi)
Prof. Dr. Yusuf Ziya KESKİN	(Harran Üniversitesi Hadis)
Doç. Dr. Ebubekir SİFİL	(Yalova Üniversitesi Hadis)
Dr. Ali es-SÜVEYHİRİ	(Suudi Arabistan Mekke Eğitim Bak.)
Dr. Hadi EKBERZADE	(Al-Mustafa Üniversitesi Fars Dili ve Edebiyatı)

Sayı Hakemleri

Prof. Dr. Mehmet Edip Çağmar	Dicle Üniversitesi
Doç. Dr. Ahmet Tekin Mardin	Artuklu Üniversitesi
Doç. Dr. Ahmet Özdemir	Bitlis Eren Üniversitesi
Doç. Dr. Ercan Çalış	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Doç. Dr. Hamit Sevgili	Siirt Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Dirik	İzmir Katip Çelebi Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Salmazzem	Muş Alparslan Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Selim Aslan	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Doç. Dr. Yakup Bıykoğlu	Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Akbaş	Mardin Artuklu Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Bilin	Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Beşir Çelik	Siirt Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Haşim Özdaş	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Yıldız	Mersin Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Şuayip Karataş	Aksaray Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Süleyman	Trabzon Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ferihan Özmen	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Halil Hacımüftüoğlu	Gaziantep Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Muharrem Yılmaz	Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Nebi Butasım	Bingöl Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Oktay Başak	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Özgür Çetintaş	Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Ramazan Tarık	Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Rıfat Akbaş	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Şükrü Ayran	Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Temel Kacır	Celal Bayar Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Yunus Kaplan	Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Zeki Aktaş	Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Yücedoğru	Bülent Ecevit Üniversitesi
Dr. Ahmet Özbay	Diyanet İşleri Başkanlığı
Dr. Hamdullah Arvas	Şırnak Üniversitesi
Dr. Hüseyin Sevinç	Bitlis Eren Üniversitesi
Dr. Mehmet Zeki Doğan	Diyanet İşleri Başkanlığı

BİTLİS İSLAMİYAT DERGİSİ (BİDER)

Araştırma Makaleleri / Research Articles

Gailan Adnan Tawfeeq ALSABBAGH

İSLÂM CEZA HUKUKUNA HÂKİM OLAN İLKELERDEN SUÇ ve CEZALARIN UYUMU İLKESİ

1-15

Cumhur DEMİREL

MEKKE MÜŞRİKLERİNİN KIYAMET VE BA'S HAKKINDAKİ SORULARI ÜZERİNE NÂZİL OLAN ÂYETLERİN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

VERSES WHICH REVEALED UPON THE QUESTIONS OF THE IDOLATERS OF MEKKA ABOUT THE DOOMSDAY AND THE RESURRECTION AND WHICH GIVE RISE TO THOUGHT

16-32

Abdullah KARACA

ÇAĞDAŞ DÖNEMDE KUR'AN MUHTEVASINA YÖNELİK ÇALIŞMA TÜRLERİ HAKKINDA BİR İNCELEME

AN ANALYSIS ON WORK TYPES REGARDING THE CONTENT OF THE QUR'AN IN THE CONTEMPORARY PERIOD

33-56

Halil İbrahim TEKİN

Gökhan ATMACA

BİLİMSEL TEFSİRİN SERENCÂMI: ZAĞLU'N-NECCÂR ÖRNEĞİ

THE CONSEQUENCE OF SCIENTIFIC TAFSİR: INSTANCE OF ZAGL AL-NAJJAR

57-81

Ömer TİRYAKİ

Ali KARATAŞ

MÜBHEMÂTÜ'L-KUR'ÂN ESERLERİNE DAİR BİR DEĞERLENDİRME

- SÜHEYLÎ, GASSÂNÎ, İBN CEMÂA VE SÜYÛTÎ'NİN ESERLERİ ÇERÇEVESİNDE-

AN EVALUATION OF THE WORKS OF MUBHAMÂT AL-QURÂN -IN THE CONTEXT OF SUHAYLÎ, GASSÂNÎ, İBN AL-JAMÂAH AND SUYUTÎ'S WORKS-

82-109

Ömer EROĞLU

IRAK AMEDİ İLÇESİNDEKİ OSMANLI YAPILARI

OTTOMAN STRUCTURES IN IRAQ AMEDI DISTRICT

110-126

Mehmet Sabir ŞAYBAK

İBN TEYMİYYE'NİN TANRI TASAVVURU BAĞLAMINDA FITRAT DELİLİ

EVIDENCE OF DISPOSITION BASED ON IBN TAYMIYYA'S GOD CONCEPTION

127-149

Kamran SOKHANPARDAZ

BÜYÜK SELÇUKLU DÖNEMİ CAMİLERİNDE ALÇI DERZ SÜSLEMESİ

BRICK-END PLUG DECORATIONS IN THE GREAT SELÇUK PERIOD MOSQUES

150-184

Abdulhamit TURGUT

KLASİK ARAP GRAMERİNDE 'İLLETİN TAKSİMİ

THE DISTRIBUTION OF THE 'ILLET IN THE CLASSIC ARAB GRAMER

185-199

Mehmet ALTIN

KUR'ÂN'A GÖRE HAC İBADETİNİN BİREY HAYATINDAKİ DEĞİŞİM VE DÖNÜŞÜME ETKİSİ

THE EFFECT OF HAJJ (PILGRIMAGE) WORSHIP ON THE CHANGE AND TRANSFORMATION OF THE INDIVIDUAL LIFE ACCORDING TO THE QURAN

200-217

Musa TURŞAK

KUR'AN'DA BEDENSEL ENGELLİLİKLE İLGİLİ İFADELERİN TAHLİLİ

ANALYZING EXPRESSIONS RELATED TO PHYSICAL DISABILITY IN THE QUR'ĀN

218-229

Şükrü AYRAN

FIKİH USŪLŪ'NDE EYLEM TEORİSİ (EBŪ'L-HŪSEYİN EL-BASRĪ'NİN (436/1044) "KĪTĀBŪ'L-MU'TEMED FĪ USŪLĪ'L-FĪQH" ADLI ESERİ BAĞLAMINDA)

THEORY OF ACTION IN USUL AL-FIQH (IN THE CONTEXT OF EBU'L HUSAYİN AL-BASRĪ'S BOOK NAMED KĪTAB AL-MU'TEMED FĪ USŪLĪ'L-FĪQH)

230-258

Kitap Tanıtımı / Book Review

Erol YAPRAKDAL

HĪKMET ZEYVELİ. MEDİNE SAHİFESİ. (İSTANBUL: KURAMER, 2019) 342 s.

ISBN: 978-605-9437-31-8

259-264

Biyografi / Biography

M. Macit SEVGİLİ

NORŞİN'İN MANEVİ DİNAMİKLERİNDEN ŞEYH ABDŪLKERİM ÇEVİK'İN HAYATI VE İLMÎ KİŞİLİĞİ

THE LIFE AND SCHOLARLY PERSONALITY OF A RELIGIOUS LEADER RAISED IN THE TOWN OF NORŞİN: SHEIKH ABDULKERİM ÇEVİK

265-272